

Jméno a příjmení studenta:

Martin Rajniš

Téma diplomové práce:

Židovské přistěhovalectví do Ameriky se zvláštním zřetelem na chasidské obce

Oponent práce:

ThDr. Markéta Holubová, Th.D.

Autor si pro svou magisterskou práci zvolil velmi zajímavé téma; nicméně způsob, jakým se jej chápe, není ideální.

Nejrozsáhlejší část práce je věnována počátkům židovského osídlení Jižní a Střední Ameriky (kdy sem v rámci španělské a portugalské kolonizace přicházelo mnoho osadníků z řad tzv. „nových křesťanů“, kteří zde hledali religiozni svobodu a vraceli se k vyznávání judaismu); migraci židů a krypto-židů do Severní Ameriky (konkrétně do teritorií ovládaných Holanďany a později Brity [obecně lze říci, že postoj protestantů k židovským přistěhovalcům byl samozřejmě daleko tolerantnější než v případě katolických velmocí, byť většinou z čistě pragmatických důvodů; tudíž postavení Židů v Americe bylo již v polovině 17. století po stránce náboženské, občanské (či spíše lidské) i hospodářské daleko příznivější než v Evropě]. Z těchto a mnoha dalších důvodů se Amerika (později Spojené státy americké) stávala cílovou zemí velkého množství židovských migrantů, přičemž se tito dokázali zařadit do americké společnosti a mnozí se v ní také výrazně prosazovali; zároveň si však v různé míře uchovali svou náboženskou a národní identitu (a přispěli tudíž mimo jiné k všestranné pomoci obětem obou světových válek, ale také konsolidaci sionistického hnutí, a výrazně i ke vzniku státu Izrael).

Od strany 33 se autor zabývá chasidismem (poměrně značnou část textu věnuje historické sondě ke kořenům tohoto židovského pietistického hnutí; jako modelový příklad chasidské dynastie, která se pevně etablovala na americké náboženské scéně, zvolil dynastii Satmar – Satu Mare).

Satmarští chasidé odvozují svůj původ od osobnosti rabiho Mošeho Teitelbauma z Ujhely (1759 — 1841), jenž měl zásadní podíl na rozvoji chasidut v Maďarsku a Rumunsku.

Pisatel se soustřeďuje na detailní genealogii a historii dynastie Satmar.

Nejvýznačnějším potomkem rebe Mošeho Teitelbauma byl jeho pravnuke rabi Joel ben Chananja Jom Tov Lipa Teitelbaum ze Sighetu (1887 — 1979), který proslul jako významný učenec, odpůrce moderního sionismu, ale především jako cadik, jemuž se podařilo uniknout před nacistickou genocidou a ve Spojených státech posléze oživit skomírající dynastii Satmar a chasidut vůbec (po smrti rabiho Joela propukl mezi jeho příbuznými respektive mezi příznivci různých frakcí uvnitř hnutí boj o nástupnické právo na titul cadika, jenž vyústil v další štěpení dynastie Satmar).

Satmarští chasidé se vyznačují velkou snahou o udržení tradičního modelu či životního stylu východoevropského Židovstva (jsou tudíž dosti uzavřenou komunitou, která se straní vyznavačů jiných proudů judaismu), zároveň jsou aktivní na poli vzdělávání a charity (na rozdíl od stoupenců dynastie Lubavič však neusilují o tzv. vnitřní misi). Jejich akcent na satmarskou exkluzivitu, společně s vyhraněným anti-sionismem přispívá ke značně vyhroceným vztahům mezi nimi a příznivci hnutí Chabad (autor zaznamenává kontroverzi ohledně údajné „zrady“ satmarských ideálů rabim Mendelem Wachterem a následného vstupu tohoto učenec a některých jeho studentů do řad lubavičské komunity).

Pisatel sice podotýká, že zachytit dynamiku chasidského hnutí a jeho expanzi v Americe je úkol nesnadný, část práce, která je věnována chasidut je však trestuhodně okleštěna.

Především: V USA žije přibližně 200 tisíc chasidim; autor se zaměřuje toliko na dynastie Satmar a Lubavič [dějiny a spiritualitu této dynastie (respektive hnutí Chabad) však téměř pomíjí a věnuje se převážně pouze střetu mezi Satmar a Lubavič v mediálně známém případě rabiho Wachtera; přičemž se nezabývá rozdíly v životním stylu a naukách obou dynastií] jež sice patří k nejpočetnějším a nejvlivnějším; v souvislosti s tématem diplomové práce se však měl věnovat alespoň dalším početně silným dvorcům (např. Bobov, Skver, Braclav, které v USA úspěšně působí), a také malé, ale dynamicky se rozvíjející dynastii Boston (vznikla ve Spojených státech, ovšem svůj původ odvozuje od Šmelkeho Horowitze z Mikulova a hlásí se k jeho duchovnímu odkazu), či ostatním dynastiím, jež se zformovaly na území USA .

Pisatel měl čtenáři více přiblížit spirituální svět Satmarských chasidů – Moše Teitelbaum se považoval za následovníka Jaakova Jicchaka, zvaného Zřec z Lublinu (dále: vedle knih a tradic, jejichž autory jsou satmarští cadikim, čerpají příznivci této dynastie například z literárního odkazu rabiho Bachji ibn Pakudy, Chatama Sofera a dalších chachamim).

Rozebírá-li autor výše zmíněný spor mezi satmarskou dynastií a Mendelem Wachterem, mohl jako určitý protipól zmínit chasidský proud Šomer emunim (vedený Aharonem Rothem), který je k dynastii Satmar poután velmi pevnými vazbami, přesto však jeho členové studují díla rabiho Aharona Leviho ze Staroselie (jenž byl významným cadikem vedlejší větve dynastie Chabad).

Pisatel obšírně rozebírá anti-sionismus satmarských chasidů a hovoří o názorové blízkosti Joela Teitelbauma a charedim žijících v jeruzalémské čtvrti Mea Šearim, neuvádí ovšem, že právě Joel Teitelbaum přijal roku 1953 funkci vrchního rabína Mea Šearim (vykonával ji, aniž opustil New York).

Práce je kompilací sestavenou na základě informací uvedených v české a zahraniční literatuře (anglosaské provenience); autor se místy nedokázal vyhnout určité povrchnosti; jazyková úroveň je kolísavá.

Vedení poznámkového aparátu je správné a přehledné.

Přes výše vyřčené výtky práce vyhovuje nárokům kladeným na práci magisterskou.

Hodnotím ji stupněm 3.

V Praze dne 30. 4. 2009

ThDr. Markéta Holubová, Th.D.